2019. december 19., csütörtök

P9_TA(2019)0108

A „külföldi ügynökökről” szóló orosz törvény

Az Európai Parlament 2019. december 19-i állásfoglalása a „külföldi ügynökökről” szóló orosz törvényről (2019/2982(RSP))

(2021/C 255/09)

Az Európai Parlament,

— tekintettel az Oroszországról és az EU és Oroszország közötti kapcsolatokról szóló korábbi állásfoglalásaira,

— tekintettel az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) szóvivőjének az Oroszországi Föderációban a „külföldi ügynökökről” szóló törvény módosításáról szóló, 2019. november 23-i, valamint a külföldi média „külföldi ügynökként” való bejegyzését lehetővé tevő orosz törvényről szóló, 2017. november 26-i nyilatkozatára,

— tekintettel az EU Európa Tanácsba delegált küldöttségének az Oroszországi Föderációban a „külföldi ügynökökről” szóló törvény módosításáról szóló, 2019. december 11-i nyilatkozatára,

— tekintettel az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára, különösen annak a vélemény és a kifejezés szabadságához való jogról szóló 19. cikkére és a békés célú gyülekezés szabadságához és az egyesülés szabadságához való jogról szóló 20. cikkére,

— tekintettel az emberi jogok védelmezőiről szóló ENSZ-nyilatkozatra, különösen annak az egyesülési szabadságról szóló 13. cikkére,

— tekintettel Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányára (ICCPR), különösen annak a szabad társuláshoz való jogról szóló 22. cikkére,

— tekintettel az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményre (emberi jogok európai egyezménye),

— tekintettel az emberi jogok európai egyezményére és az ahhoz csatolt jegyzőkönyvekre, különösen a véleménynyilvánítás szabadságához való jogról szóló 10. cikkre és a gyülekezés és az egyesülés szabadságához való jogról szóló 11. cikkre,

— tekintettel az Európai Unió emberi jogok védelmezőiről szóló iránymutatásaira,

— tekintettel az Oroszországi Föderáció alkotmányára, különösen annak a polgárok jogairól és szabadságairól szóló 2. fejezetére,

— tekintettel az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) médiaszabadsággal foglalkozó képviselőjének 2019. november 20-i nyilatkozatára,

— tekintettel az Európa Tanács emberi jogi biztosának „Az Oroszországi Föderáció nem kereskedelmi szervezetekről szóló jogszabályai az Európa Tanács normáinak fényében” című, 2013. július 15-i véleményére, valamint „Az Oroszországi Föderáció nem kereskedelmi szervezetekkel kapcsolatos jogszabályai és gyakorlata az Európa Tanács normáinak fényében: frissített változat” című, 2015. július 9-i frissített véleményre,

— tekintettel a Jog a Demokráciáért Európai Bizottságnak (Velencei Bizottság) a nem kereskedelmi szervezetekről szóló szövetségi törvényről („külföldi ügynökökről szóló törvény”) szóló, 2014. június 27-i véleményére, a (külföldi és nemzetközi nem kormányzati szervezetek nemkívánatos tevékenységeiről szóló) 129-FZ számú orosz szövetségi törvényről szóló, 2016. június 13-i véleményére, valamint a Velencei Bizottságnak az egyesületek finanszírozásáról szóló, 2019. március 18-i jelentésére,

— tekintettel eljárási szabályzata 144. cikkének (5) bekezdésére és 132. cikkének (4) bekezdésére,

A. mivel a gondolat és a szólás, az egyesülés és a békés gyülekezés szabadságához való jogot az Oroszországi Föderáció alkotmánya rögzíti;

B. mivel az Oroszországi Föderáció aláírta az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát és az emberi jogok európai egyezményét, valamint az Európa Tanács tagja, és így elkötelezte magát a jogállamiságra vonatkozó nemzetközi normák és elvek, valamint az emberi jogok és az alapvető szabadságok mellett;

C. mivel 2012 júliusában az orosz parlament elfogadta a „külföldi ügynökökről" szóló törvényt, amely előírja az orosz nem kormányzati szervezetek számára, hogy „külföldi ügynöki feladatokat ellátó szervezetként" jelentkezzenek be az Oroszországi Föderáció Igazságügyi Minisztériumánál, amennyiben külföldi finanszírozásban részesülnek, és homályosan „politikai tevékenységnek" nevezett tevékenységeket folytatnak; mivel 2014 júniusában módosították a törvényt, hogy az Igazságügyi Minisztérium saját kezdeményezésére is nyilvántartásba vehessen „külföldi ügynökként" nem kormányzati szervezeteket; mivel 2017 novemberében a törvény hatályát kiszélesítették, hogy a közvetlenül vagy közvetetten külföldi finanszírozásban részesülő külföldi médiát is kötelezzék a „külföldi ügynök" címke használatára;

D. mivel az orosz parlament 2019. november 21-én jóváhagyta, Vlagyimir Putyin elnök pedig 2019. december 2-án aláírta a „külföldi ügynökökről" szóló törvény legutóbbi módosításait, amelyek kiterjesztik a „külföldi ügynök" státuszt a magánszemélyekre, köztük bloggerekre és független újságírókra; mivel a törvény egyedi követelményeket ír elő a kiadványok nyilvántartásba vételére, könyvelésére és címkézésére vonatkozóan, és a meg nem felelést bűncselekménynek minősíti, ideértve súlyos közigazgatási bírságokkal vagy két évig terjedő szabadságvesztéssel járó szankciók lehetőségét is;

E. mivel e törvény értelmében azok az oroszok és külföldiek, akik „külföldi ügynöknek" nevezett hírcsatornákkal dolgoznak vagy ezek tartalmát terjesztik, „külföldi ügynököknek" minősülnének, így az újságírókat, forrásaikat, vagy akár a közösségi oldalakon anyagokat megosztókat „külföldi ügynökökként" való megbélyegzésnek tennék ki, ami öncenzúrához vezethet, miközben nemcsak a kiadványok közzétételétől, hanem megosztásától is eltántorítanák őket;

F. mivel a „külföldi ügynökökről" szóló orosz törvény sérti az emberi jogok európai egyezményét, az Európa Tanács nemzetközi megállapodását, amely többek között a szólás- és a médiaszabadságot védi; mivel ezért Oroszország nem teljesíti az Európa Tanács tagjaként vállalt kötelezettségeit; mivel az Európa Tanács emberi jogi biztosa úgy ítélte meg, hogy ez a törvény összeegyeztethetetlen a nemzetközi és az európai emberi jogi normákkal; mivel a „külföldi ügynökökről" szóló törvény sérti Oroszország EBESZ-tagként és az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának aláírójaként vállalt kötelezettségeit; mivel az EU elvárja az Oroszországi Föderációtól, hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsának állandó tagjaként teljes mértékben eleget tegyen nemzetközi kötelezettségvállalásainak;

G. mivel számos, az emberi jogokat védelmező szervezet és nem kormányzati szervezet, például az Amnesty International és a Human Rights Watch úgy véli, hogy a módosított törvény káros hatással lesz a független újságírást már amúgy is korlátozó környezetre Oroszországban, tovább veszélyeztetve így a véleménynyilvánítás szabadságát; mivel a törvény a kormányzati vagy kormánypárti struktúráktól független, minőségi médiát célozza meg, amely számos orosz tudósítóval működik együtt országszerte, és amely gyakran az egyetlen megbízható információforrás és az állami média alternatívája a távoli területeken, így akadályozva munkájukat és ezáltal a pártatlan médiához való hozzáférést;

H. mivel az oroszországi külföldi ügynökökről szóló törvényen alapuló jogszabályi korlátozások és célzott büntetőeljárások az elmúlt hónapokban egyre elnyomóbb formát öltöttek, aminek eredményeként szűkítették a média és a civil társadalom független finanszírozáshoz való hozzáférését, csorbították jó hírnevüket és akadályozták tevékenységeiket, ezáltal korlátozták az alapvető szabadságok gyakorlását és csökkentették a független és másként gondolkodó szereplők mozgásterét Oroszországban;

I. mivel a „külföldi ügynökökről" szóló törvény egy szélesebb körű kampány része, amelynek célja az eltérő vélemények, az ellenzék és a civil társadalom elfojtása Oroszország-szerte; mivel Oroszország független civil társadalmának szűkülő mozgástere lehetővé teszi a nem független, kormány által szervezett nem kormányzati szervezetek fokozott jelenlétét; mivel az orosz kormány a kormány által szervezett nem kormányzati szervezeteket arra használja fel, hogy előmozdítsa saját politikáit, miközben fenntartja a független civil társadalom látszatát;

2019. december 19., csütörtök

J. mivel a törvény eddig főként a nem kormányzati szervezeteket célozta meg; mivel e törvény értelmében összesen mintegy 80 nem kormányzati szervezet minősül „külföldi ügynöknek”, köztük gyakorlatilag az összes vezető oroszországi emberi jogi nem kormányzati szervezet; mivel 49 orosz nem kormányzati szervezet keresete van folyamatban az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt, amelyek arra hivatkoznak, hogy a „külföldi ügynökökről” szóló törvény több emberi jogot megsért, többek között a véleménynyilvánítás és az egyesülés szabadságához való jogot, és tiltakoznak a törvény minősége és a „külföldi ügynökként” való nyilvántartásba vétel elmulasztása miatti üldöztetésük, valamint a túlzott állami kontroll ellen;

K. mivel 2014 óta több tucat környezetvédelmi kérdésekkel foglalkozó szervezetet tettek fel kényszerrel a „külföldi ügynökök” listájára annak ellenére, hogy Oroszország alkotmánybírósága kifejezetten kizárta a környezetvédelmi csoportokat e törvény hatálya alól; mivel az érintett csoportok közül soknak meg kellett szüntetnie működését azért, hogy ne címkézzék „külföldi ügynöknek”, vagy mivel nem tudta megfizetni a bírságokat;

L. mivel az elmúlt évtizedben kialakult egy riasztó globális tendencia, amely szerint egyre több állam vezet be és alkalmaz jogszabályokat arra, hogy beavatkozzon a véleménynyilvánítás szabadságához való jogba, amely magában foglalja az információk és az eszmék hatóságok beavatkozása nélküli és határoktól független megismerésének és átadásának szabadságát, valamint a gyülekezés és az egyesülés szabadságát; mivel az ilyen jogszabályok akadályozzák a civil társadalmi szervezetek és az egyének munkáját;

M. mivel az Emberi Jogok Európai Bírósága számos ítéletében hangsúlyozta, hogy a nem kormányzati szervezetek által gyakorolt megfigyelői szerep alapvető fontosságú a demokratikus társadalom szempontjából, és a média szerepéhez hasonló jelentőséggel bír;

N. mivel a külföldi finanszírozásban részesülő nem kormányzati szervezetek átláthatóságának biztosítására irányuló legitim cél nem igazolhat olyan intézkedéseket, amelyek korlátozzák a demokrácia, az emberi jogok és a jogállamiság területén tevékenykedő nem kormányzati szervezetek tevékenységét;

1. felhívja az orosz hatóságokat, hogy haladéktalanul helyezzék hatályon kívül a „külföldi ügynökökről” szóló törvényt, és a hatályos jogszabályokat hozzák összhangba Oroszország alkotmányával és nemzetközi jogi kötelezettségeivel; sürgeti az Oroszországi Föderációt, hogy hagyjon fel a civil társadalommal szembeni ellenséges légkör szándékos megteremtésével, és ebből következően elítéli a „külföldi ügynökökről” szóló törvény alkalmazását mint olyan eszközt, amely a nemzetközi adományozókkal együttműködő vagy politikai véleményt nyilvánító civil társadalmi szervezetek zaklatására és elnyomására irányul;

2. kifogásolja a „külföldi ügynökökről” szóló törvény nemrégiben elfogadott módosításait, amelyek jelentősen kiszélesítik a törvény hatályát, és lehetővé teszik egyének „külföldi ügynökként” való megbélyegzését, ezáltal megsértve emberi jogaikat, különösen véleménynyilvánítási és egyesülési szabadságukat, valamint állampolgári jogaikat, korlátozva az orosz civil társadalom iránti elkötelezettségüket és ahhoz való hozzájárulásukat, továbbá az ilyen megbélyegzés révén kockára téve személyes biztonságukat;

3. kifogásolja az orosz hatóságok arra irányuló folyamatos erőfeszítéseit, hogy korlátozzák az online és offline vitát, valamint a független újságírást; emlékezteti őket, hogy a szólásszabadság alapvető emberi jog, amely megerősíti az összes többi emberi jogot, lehetővé téve a társadalmi fejlődést és haladást; felszólítja az Oroszországi Föderációt, hogy ismerje el, hogy az élénk és aktív civil társadalom pozitívan járul hozzá a demokrácia és a társadalom helyzetéhez;

4. úgy véli, hogy ez a törvény, valamint a médiával, az emberi jogi szervezetekkel és a civil társadalommal szembeni bírságok és díjak túlzott mértékű alkalmazása szándékosan arra kényszeríti őket, hogy forrásaikat a bírságok és a bíróság előtti védelem díjainak megfizetésére összpontosítsák, és ezáltal korlátozzák a véleménynyilvánítás szabadságát; mélységesen aggasztja az emberi jogi szervezetek és jogvédők célbavétele, ami tovább súlyosbítja az emberi jogok helyzetének romlását Oroszországban; elítéli többek között a történelmi jelentőségű „Emberi Jogokért” mozgalom feloszlatását;

5. aggodalmának ad hangot azzal kapcsolatban, hogy az egyértelmű kritériumok hiánya, valamint az egyszerű polgárokra való alkalmazás okaival és következményeivel kapcsolatos jogbizonytalanságok miatt fennáll annak a kockázata, hogy a törvény szelektíven alkalmazható, konkrét egyéneket, különösen független újságírókat és politikai ellenzéki aktivistákat megcélozva; felszólítja az orosz hatóságokat, hogy hozzanak létre egyértelmű, koherens, következetes és az európai és nemzetközi normákkal összhangban álló keretet a nem kormányzati szervezetek tevékenységére vonatkozóan, különösen egyértelmű fogalommeghatározások alkalmazásával, a megbélyegző nyelvezet – például a „külföldi ügynökök” – vagy a finanszírozási forrásokhoz kapcsolódó diszkriminatív jogi rendelkezések használatának elkerülésével, továbbá a nem kormányzati szervezetek, a média és a bloggerek, illetve a nem kormányzati szervezetek vagy a média számára

tevékenységet folytató személyek büntetőeljárás alá vonásának megakadályozásával; aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a kormány által szervezett nem kormányzati szervezetek kiszorítják a független civil társadalmi szervezeteket; aggodalmát fejezi ki különösen az Anasztaszija Sevcsenkó körül a Don menti Rosztovban kialakult helyzet kapcsán;

6. határozottan ellenzi az orosz hatóságok arra irányuló módszereit, hogy az állam hatalmát a véleménynyilvánítás és a szólás szabadságának elnyomására használják, és ezáltal félelmet keltsenek a társadalomban; felszólítja az orosz hatóságokat, hogy támogassák a – többek között orosz állami vállalatok tulajdonában lévő – médiacsatornák pártatlanságát, és javítsák az oroszországi újságírók biztonságát és munkakörnyezetét, többek között azáltal, hogy a meglévő nemzetközi programok felhasználásával fejlesztik szakmai készségeiket; hangsúlyozza, hogy az öncenzúra elkerülése érdekében hatékony jogorvoslati eljárásokat kell biztosítani azon újságírók számára, akiknek szabad munkavégzése veszélybe került;

7. méltatja és támogatásáról biztosítja mindazokat az egyéneket és szervezeteket, akik – annak ellenére, hogy elnyomás célpontjai – továbbra is végzik legitim és békés emberi jogi munkájukat; sürgeti az orosz hatóságokat, hogy vessenek véget a civil társadalomra, a médiára, az emberi jogi szervezetekre és a jogvédőkre irányuló zaklatásnak, megfélemlítésnek és támadásoknak; elítéli, hogy az orosz hatóságok nem védik meg ezeket a szereplőket a harmadik felek által elkövetett támadásokkal, zaklatással és megfélemlítéssel szemben, vagy nem vizsgálják ki pártatlanul az ellenük irányuló ilyen támadásokat;

8. megjegyzi, hogy Oroszország „külföldi ügynök” médiumokról vezetett nyilvántartása 10 bejegyzést tartalmaz, amelyek mindegyike vagy a Szabad Európa Rádióhoz vagy az Amerika Hangjához (Voice of America) kapcsolódik; emlékeztet arra, hogy az orosz kormány bírálta a többi külföldi médiát az országban tartott tüntetésekről szóló tudósítások miatt;

9. elvárja, hogy a Bizottság alelnöke/az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője (alelnök/főképviselő), a Tanács és a Bizottság vessék fel aggályaikat a „külföldi ügynökökről” szóló törvénnyel kapcsolatban az orosz – többek között a legmagasabb szintű – képviselőkkel folytatott kapcsolataik, találkozóik és kommunikációjuk során, és kéri őket, hogy számoljanak be a Parlamentnek az orosz hatóságokkal folytatott eszmecseréikről;

10. ismételten felhívja a Bizottságot, az EKSZ-t és a tagállamokat, hogy továbbra is szorosan kövessék nyomon az emberi jogok helyzetét az Oroszországi Föderációban, és felszólítja az EU oroszországi küldöttségét és a tagállamok nagykövetségeit, hogy továbbra is kövessék nyomon a civil társadalmi szervezeteket és aktivistákat érintő bírósági ügyeket; felhívja továbbá az alelnököt/főképviselőt és az EKSZ-t annak biztosítására, hogy az orosz hatóságokkal folytatott kommunikáció során vessék fel a politikai okokból büntetőeljárás alá vont személyek ügyeit, és hogy az orosz képviselőket hivatalosan kérjék fel, hogy reagáljanak ezekre az esetekre; kéri az alelnököt/főképviselőt és az EKSZ-t, hogy számoljanak be a Parlamentnek az orosz hatóságokkal folytatott eszmecseréikről;

11. felhívja az alelnököt/főképviselőt, hogy minden lehetőséget ragadjon meg az Oroszországban a demokráciát a jogállamiságot, az alapvető jogokat és az emberi jogokat előmozdító civil társadalom támogatására, és az orosz állampolgárokkal való közvetlen kapcsolatok megerősítésére;

12. kéri az EU tagállamait, hogy az Európa Tanács intézményeiben, elsősorban a Miniszteri Bizottságban és az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésében vessék fel a „külföldi ügynökökről” szóló törvény kérdését; kéri a Velencei Bizottságot, hogy jogi vélemény és megfelelő ajánlások kidolgozása érdekében vizsgálja meg a „külföldi ügynökökről” szóló módosított törvényt; felszólítja az orosz hatóságokat, hogy Oroszország e tekintetben fennálló nemzetközi kötelezettségeivel összhangban maradéktalanul hajtsák végre az Európa Tanács Velencei Bizottságának valamennyi ajánlását; felszólítja továbbá az uniós tagállamokat, hogy az EBESZ fórumain belül gyakoroljanak állandó nyomást az orosz hatóságokra annak érdekében, hogy megfeleljenek az EBESZ emberi jogokra, demokráciára, jogállamiságra és az igazságszolgáltatás függetlenségére vonatkozó normáinak;

13. ösztönzi az EU-t, hogy intézzen folyamatosan felszólításokat Oroszországhoz a nemzetközi normákkal összeegyeztethetetlen minden jogszabály hatályon kívül helyezése vagy módosítása érdekében; felhívja az alelnököt/főképviselőt, hogy dolgozzon ki egy új, átfogó EU–Oroszország stratégiát, amelynek célja a béke és a stabilitás megerősítése; ismételten megerősíti, hogy minden párbeszédnek szilárd elveken kell alapulnia, beleértve a nemzetközi jog és Oroszország szomszédai területi integritásának tiszteletben tartását; kiemeli, hogy az Oroszországgal szemben bevezetett szankciók kizárólag akkor szüntethetők meg, ha Oroszország teljes mértékben megfelel kötelezettségeinek;

14. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Bizottság alelnökének/az Unió kül- és biztonságpolitikai főképviselőjének, a Tanácsnak, a Bizottságnak, a tagállamok kormányainak és parlamentjeinek, az Európa Tanácsnak, az ENSZ emberi jogi főbiztosának, az EBESZ-nek, valamint az Oroszországi Föderáció elnökének, kormányának és parlamentjének.